

Róma és az egyházi állam súlyos helyzetén is sietett segíteni. Ezt a feladatot Egidio Albornoz spanyol kardinálisra bízta, aki a mórok elleni küzdelemben kiváló hadvezérnek bizonyult. Ily adományokra nagy szüksége volt az új *vicario generale*-nak, mert Giovanni Vico prefektus, Cola di Rienzo volt esküdt ellensége, a pápai állam nagy részét a gyenge rektoroktól már elfoglalta, úgy hogy Albornoznak — aki 1353 augusztus 23-án hagyta el Avignont. — Perugia felől kellett Északolaszországban gyűjtött had- dal, melyben Nagy Lajos királyunk segélycsapatai is szerepeltek, Róma felé nyomulnia. Ez az akció azonban a Cola di Rienzo bu- kása óta újra oligarchák vetélykedései közt hanyódó Rómán csak nagy sokára segíthetett.

Mikor VI. Ince 1353 szeptember 15-én megnyitotta a volt tribun börtönének ajtaját, azzal a tervvel tette, hogy az ő nép- szerűségét játssza ki újra a hatalmaskodó nemések ellentállásával és függetlenségre való törekvésével szemben. A pápa megszólítá- sában a sátfanfajzából most újból „*nemes férfiú*” lesz s a lovag (*miles*) címmel lovagfürdője Constantinus kádijában is igazolást nyer. Az egykori tribun személye Róma pacifikálására annál is inkább alkalmasnak látszott, mert a pápa bizonyára tudott arról, hogy montegiordanoi Giordano Orsini, Cola di Rienzo régi párt- híve és most a Patrimonium rektora, augusztus 23-án érdeklődött fra Moreale zsoldosvezérnél, vállalkozna-e arra, hogy katonáival Colát visszasegíti Rómába. Ugyanakkor a rómaiak és perugiaiak egy követsége kérte VI. Incét, hogy helyezze vissza Rienzot hiva- talába. A volt tribun tehát rögtön kiszabadulása után azzal a kül- detéssel indul Itáliába, hogy — míg Albornoz kardinális északról halad óvatosan dél felé — védje ki Giordano Orsini rektor segít- ségével Vico prefektus esetleges támadását Róma ellen, s ott, a nemesség ellensúlyozására, vegye át a kormányt.

XVIII. A kormány átvétele felé.

Az Avignonban megállapított terv azonban váratlan aka- dályba ütközött. A római néppárt ugyanis, mikor Cola di Rienzo szabadonbocsátásának ügye késett, szeptember 16-án egy volt tisztviselőjét, Francesco Baroncellit választotta meg kormányzóvá, s ez a „*tribunus secundus*” címet vette fel. Mivel pedig vele szem- ben Cola di Rienzo legföljebb a nemesség támogatásával léphetett volna csak fel, egyelőre a Patrimonium székhelyére, Montefiasco- neba ment Giordano Orsini-barátjához. Baroncelli bukása után, 1354 elején a római néppárt a volt tribun egy másik párthívét, Guido de'Patrizit állította a városi igazgatás élére. Ezeket az ese- ményeket Cola di Rienzo, Albornoz seregénél tartózkodva, messzi- ről szemlélte. De ugyanez év március 26-án a pápa a perugiaiak újabb szószólására már értesíti Albornozt Cola pártjának mozgo- lódásáról s arról, hogy maga is szívesen látná a volt tribunt újra Rómában; májusban pedig a Viterbo ostrománál seregében küzdő római néppártiak sürgették a bitorosnál egykori vezérüknek vissz- zatérését. Albornoz azonban egyrészt korainak tartotta, hogy

pénzt és katonát áldozzon hasonló vállalkozásra akkor, mikor a Rómát körülvevő tartományok még nem voltak az ellenségtől megtisztítva, másrészt talán nem is nagyon bízott a „fantasztá” és „poéta” Cola di Rienzoban.

A kalandos életű tribunnak tehát, mint már 1347 május 20-án tette, magának kellett kezébe ragadni a kezdeményezést, ha, vissza akarta nyerni egykori hatalmát. A Vita névtelen szerzője valóságos boccaccioi novellát ír arról, hogyan kényszerítette maga mellé a szerencsét. Mivel a légátus tervének anyagi támogatását megadta, a perugiai tanácshoz fordult, melytől Albornoz rendeletére már előbb annyi járadékot kapott, hogy belőle becsülettel megélhetett. Elsőbb e várostól, tribunátusa idején egyik leghívebb támogatójától, kérte a római vállalkozás költségeinek fedezését. A tanácsnokok szívesen és nagy figyelemmel is hallgatták ékes szavait, melyeket „*úgy nyalogattak, mint az édes mézet*”, de pénzt nem adtak. Más segítséghez kellett tehát folyamodnia.

Megtudta, hogy a hatalmas condottiere, kit a vihar által a Tiberis torkolatába sodort és ott kirabolt gályán láttunk Provenceből Itáliába érkezni, összeharácsolt hatalmas vagyonát perugiai bankházaknál helyezte el. Nevét Nagy Lajos nápolyi hadjáratának történetéből jól ismerjük, mert királyunk szolgálatában állott, s Aversa kitartó védelmével szerzett érdemeket. Ennek a fra Morealenak két öccse, Arimbaldó és Brettone, Perugiában lakott, de egymással állandó vetélykedésben és torzsalkodásban éltek. Az idősebbre, a „*fiatal, irodalomban jártas lovag*”-ra vetette ki Cola di Rienzo hálóját. Szállására ment, megismerkedett vele és ebédre hívta, minek folyamán a rómaiak történetére és régi nagyságára terelte a szót. Titus Liviust bibliai idézetekkel vegyítette s egész meggyőző erejét beleadta beszédébe. A hozzá hasonlóan álmodozó természetű messer Arimbaldó „arcát tenyerébe hajtva” hallgatta elbűvölten magávalragadó, ékesszólását. A fantasztikus lelkületű ifjúban, mondja a Vita, visszhangra talált Cola di Rienzo fantasztikus gondolkodásmódja, s kettőjük között a legmelegebb barátság fejlődött. A tribun azt ígérte neki, hogy a nagy antik római hadvezérek dicsőségének részesévé teszi, ha segít Rómába való visszatérése költségeinek előteremtésében. Messere Arimbaldó írt is azonnal bátyjának, azzal dicsekedve, hogy egyetlen nap alatt nagyobb katonai hírre tehet szert, mint ő egész élete folyamán, mert a római sereg vezérévé lehet, ha Cola di Rienzonak zsoldosok fogadására 4000 forintot kölcsönöz. A kiváló condottiere, bár az ügy előtte különösnek tetszett, bele is egyezett a dologba s megengedte, hogy öccse az összeget számlája terhére felvegye, mert úgy gondolkozott, hogy szükség esetén még mindig maga közbeléphet s biztosítékot szerezhet, hogy a kölcsönzött összeg kárba ne vesszen. Hiszen emlékezett arra, hogy alig egy éve Giordano Orsini, a Patrimonium rektora, őt magát akarta megnyerni, hogy Cola di Rienzoval Rómába vonuljon.

Amint a 4000 forint kezei közt volt, Cola di Rienzo első dolga az volt, hogy fejedelmi köntöst szerzett magának. Arany sze-

gélyes, arany gombos bíbor köpenye fölé díszes kardot csatolt, skarlát csuklyáját hátra vetette. Aranysarkantyúja ragyogott, amint büszke paripáján, fényes kíséretével Montefiasconeban a legátus palotája elé lovagolt. Egykor Albornoz elődjét, Bertrand de Deux legátust döbbsentette meg így pompázó fellépésével. Akkoriban a császári dalmatikát öltötte volt fegyverzete fölé. Most pengő arany sarkantyúval lépett keményen a bíboros elé, s azt követelte, hogy a pápa nevében tegye meg őt Róma szenátorává. A város elfoglalása és a kormány átvételének a módja már az ő gondja.

A kérdés előterjesztésére a pillanat jól volt megválasztva. Vico prefektus június 5-én kénytelen volt behódolni és Róma környékének várait — Ortet, Cornetot, Orvietot — Albornoz kezére bocsátani. Most már a bíboros is meg merte kockáztatni Róma megrendszabályozását. Fra Moreale két fivérének jelenléte Cola di Rienzo kíséretében, nyomatékosan adott a tribun ajánlatának, mert maga a rettegett condottiere 6000 zsoldossal a Patrimonium határára állt s nem lett volna tanácsos vele újjat húzni.

Mikor Cola di Rienzo a szokásos hat hónapra szóló szenátori megbízatást a sarokba szorított legátustól elnyerte, azonnal zsoldosok fogadásához látott. A riminii Malatesta nemrégiben elbocsátotta katonaságát, melyből kétszázötven børsisakos Perugiában tartózkodott. Ezeket felfogadta. Vagy kétszáz főnyi gyalogság és a perugiai polgárok egy csapata csatlakozott hozzájuk. Erre gyors elhatározással megindult velük, hogy a nemesek bábjává lett Guido Patrizi, — „ama jó ember“ (*ille bonus homo*) — ingadozó hatalmát megdöntse. Hadi népével átkelt Toszkánán, keresztül vágott hegyeken, völgyeken, veszélyes hágókon, s egyszerre csak Ortenál, Róma előtt termett.

XIX. A szenátor.

Cola di Rienzo életének ez utolsó korszakáról alig van más hírünk, mint amit a névtelen krónikából és Matteo Villani két rövid fejezetéből megtudunk. A Vita festői realizmussal és a novelista élénkségével tárja elénk az eseményeket, melyeknek valódi értelme azonban rejtve marad előtte, így színes elbeszélése az okirat-szerű adatok hiányát egyáltalán nem pótolhatja.

Mikor a rómaiak értésére esett, hogy Cola di Rienzo városukhoz közeledik, ünnepélyes fogadására készültek. A nemesek nem is gondoltak ellenállásra. A lovas milícia a Monte Marioig lovagolt elébe; a katonák béke és győzelem jeléül olajágot tartottak kezükben, ahogyan egykor a tribun szokásba vette. A nép diadalkapukkal várta. A Porta Sant Angelon keresztül érkezett a városba. A téren, a Sant Angelo-híd fölött, az utcákon arany- és ezüstdíszes szövetből ünnepi íveket húztak. A Vita szerint olyan örömmámorban üszött a város, mintha a legnagyobb római hős, Scipio Africanus bevonulására készülne. Az új szenátor ily ünneplés között lovagolt fel katonái élén a Kapitóliumra, hol beszédet intézett a néphez. Most sem mulasztotta el, hogy életének nagy fordulópontját ne emelje.